

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання контрольних робіт з дисципліни

«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти заочної (дистанційної)
форми навчання спеціальності 081 «Право»)*

(Електронне видання)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
господарського права
Протокол №8 від 22.02.2023 р.

Київ 2023

Методичні вказівки до виконання контрольних робіт з дисципліни «Екологічне право» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти заочної (дистанційної) форми навчання спеціальності 081 «Право») (Електронне видання). Уклад.: О.В. Шаповалова, С.В. Терещенко. Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 28 с.

Методичні вказівки надають чіткі настанови щодо самостійного вивчення дисципліни «Екологічне право» та написання контрольної роботи для студентів заочної (дистанційної) форми навчання. Матеріали містять вимоги до написання контрольної роботи, перелік контрольних завдань за варіантами, приклад рішення ситуаційного завдання, перелік питань до підсумкового контролю та список рекомендованої літератури.

Методичні матеріали розроблені для здобувачів вищої освіти юридичного факультету СНУ ім. В. Даля.

Укладачі:

О.В. Шаповалова, проф., д.ю.н.
С.В. Терещенко, доц., к.ю.н.

Рецензент:

Л.В. Котова, к.ю.н., доц.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	6
2. ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ЗА ВАРІАНТАМИ.....	8
3. ПРИКЛАД РІШЕННЯ СИТУАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ.....	21
4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	22
5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	24
ДОДАТКИ.....	27

ВСТУП

Проблеми раціонального природокористування й відновлення природних ресурсів сьогодні чи не найважливіші для людства. Тому галузь екологічного права набуває все більшої актуальності й значення. Право в цілому, й зокрема, ця галузь володіє достатнім потенціалом засобів для врегулювання механізмів забезпечення екологічної безпеки населення, а також відіграє немалу роль у формуванні екологічної правосвідомості молоді й патріотичного ставлення до національного багатства українського народу. Враховуючи ці можливості, для забезпечення базового рівня правових знань в екологічній сфері, а також для надання навчально-методичної допомоги студентів у процесі оволодіння еколого-правовими знаннями кафедрою господарського права й був розроблений курс «Екологічне право».

«Екологічне право» є однією з вибіркових навчальних дисциплін, передбачених програмою професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право», яка включає знання законодавства, що регулює суспільні відносини між суб'єктами з приводу забезпечення екологічної безпеки, приналежності, використання, відтворення (відновлення) природних об'єктів та комплексів, охорони навколишнього природного середовища, а в певних випадках – захисту людини, від шкідливого впливу з метою попередження, запобігання, усунення його негативних наслідків, задоволення екологічних та інших інтересів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» є основні положення екологічного законодавства України, що визначають правові, організаційні, соціальні засади експлуатації та охорони навколишнього природного середовища, раціонального природокористування, забезпечення екологічних прав і екологічної безпеки населення.

Метою викладання навчальної дисципліни «Екологічне право» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з цілісним комплексом знань про еколого-правове регулювання відносин в сфері експлуатації та охорони навколишнього природного середовища, раціонального природокористування, забезпечення екологічних прав і екологічної безпеки населення, юридичну відповідальність за порушення екологічного законодавства, міжнародне співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального природокористування тощо; прищеплення здобувачам вищої освіти практичних навичок користування законодавчими актами.

Завданнями викладення навчальної дисципліни «Екологічне право» є:

- розкриття сутності, підстав і соціальної необхідності правового регулювання екологічних відносин;
- висвітлення основних приписів чинного законодавства щодо врегулювання організаційних і соціальних умов експлуатації та охорони навколишнього природного середовища, раціонального природокористування, забезпечення екологічних прав і екологічної безпеки населення;
- вивчення базових положень деліктного законодавства в галузі екології;
- ознайомлення з основними принципами й напрямками міжнародного співробітництва в галузі охорони навколишнього природного середовища,

раціонального природокористування тощо;

- розвиток навичок орієнтування в сучасному законодавстві й співвідношення його положень з реальним станом правопорядку в країні;
- вироблення вміння застосовувати нормативно-правові акти на практиці в професійній діяльності, а також для вирішення життєвих ситуацій;
- розвиток законослухняної особистості здобувачів вищої освіти;
- формування екологічної правосвідомості молоді й патріотичного ставлення до національного багатства українського народу.

Однією з прийнятих форм перевірки знань студентів у вивченні навчальної дисципліни «Екологічне право» є контрольна робота, виконання якої є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Контрольна робота є обов'язковим та важливим етапом у підготовці здобувачів вищої освіти до екзамену. Вона має бути підготовлена кожним студентом самостійно і засвідчувати рівень його знань.

Мета виконання контрольної роботи – перевірка засвоєння теоретичних знань курсу «Екологічне право» й уміння застосовувати отримані знання на практиці, самостійно аналізувати конкретні правовідносини та давати аргументовані

1. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота складається з двох теоретичних питань і задачі.

Рішення задач припускає вироблення в студентів навичок застосування на практиці теоретичних положень і нормативних актів України.

Виконанню контрольної роботи передують вивчення рекомендованих законодавчих і підзаконних актів, узагальнень господарської, прокурорської й управлінської практики застосування екологічного законодавства. Також необхідно вивчити навчальний матеріал відповідно до програми курсу «Екологічне право» за допомогою підручників

Безпосереднє рішення задач-казусів необхідно починати з вивчення і засвоєння фактичних обставин фабули викладеної справи, що мають юридичне значення і викладені у відповідних умовах ситуаційного завдання. Чітке розуміння дає можливість визначити коло правовідносин і застосувати відповідні екологічно-правові норми.

На основі теоретичних знань, аналізу поточного екологічного законодавства далі необхідно детально виявити особливості екологічних правовідносин, їх характер, види, класи й внутрішні структурні елементи-підстави виникнення, суб'єктивний і об'єктивний склади, охарактеризувати зміст цих правовідносин, тобто права й обов'язки суб'єктів, при необхідності вказати на підстави їх зміни або припинення. Такий підхід дозволяє визначити необхідну підгалузь, правовий інститут, конкретний нормативно-правовий акт або правову норму, що регулюють зазначені екологічні і пов'язані з ними інші правовідносини

Після установлення фактичних обставин справи й вибору відповідної правової норми необхідно дати зазначеним обставинам достовірну і повну науково обґрунтовану юридичну кваліфікацію, використовуючи при цьому сукупність способів тлумачення правових норм.

Рішення ситуаційних завдань повинне супроводжуватися обґрунтованим висновком, що містить оцінку окремих дій і поведження суб'єктів цих правовідносин і в стисnutій формі чітка відповідь на поставлені питання й узагальнену оцінку обставин справи.

При необхідності варто дати оцінку юридичним наслідкам неправомірного поведження суб'єктів правовідносин з посиланням на конкретні норми.

Рішення можуть вважатися обґрунтованими, якщо в процесі дані відповідні посилання на офіційні джерела опублікування нормативно-правових актів: Відомості Верховної Ради України, Збори постанов і розпоряджень Уряду України, бюлетені законодавства і юридичної практики України, збірники поточного законодавства, нормативних актів, арбітражної і судової практики, збірники рішень і господарської практики Вищого господарського суду України, офіційні друковані газетні видання Верховної Ради України («Голос України»), органів державної влади («Урядовий Кур'єр»), інші газети і друковані офіційні видання нормативно-правових актів Міністерств і відомств України або інкорпоровані нормативно-правові акти в формі окремих збірників.

Виконання викладених указівок буде сприяти формуванню в студентів

професійних правових навичок і підвищенню їх загальної і спеціальної екологічно правової культури, умінню працювати з першоджерелом екологічно-правових норм.

Оформлення титульного листа контрольної роботи приводиться в Додатку А.

Номер варіанту обирається студентом згідно наведеної у Додатку Б таблиці наступним чином: за горизонталлю таблиці наведені літери, з яких починається ім'я студента, а за вертикаллю – його прізвище. На перетині відповідних рядка та стовпця таблиці студент отримує свій індивідуальний варіант завдання контрольної роботи. Наприклад, студент – Юрченко Олексій – має виконувати контрольну роботу за варіантом №12.

Номер варіанта вказується на титульному листі контрольної роботи. Виклад умов задачі в контрольній роботі перед її рішенням є обов'язковим. Кожне питання починається з нової сторінки. Змінювати послідовність викладу відповідей не рекомендується.

Наприкінці роботи обов'язково вказати перелік використаної літератури і нормативних актів відповідно до установлених вимог.

При виконанні контрольної роботи не допускаються довільні скорочення тексту, крім загальновизнаних. Робота повинна бути виконана розбірливим почерком або надрукована.

Термін надання контрольної роботи: весняний семестр – 15 травня поточного року.

Робота власноручно підписується студентом із указівкою дати її виконання.

2. ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ЗА ВАРІАНТАМИ

Варіант 1

1. Предмет, метод і задачі дисципліни «Екологічне право».
2. Поняття і зміст правової охорони атмосферного повітря.

Задача

Спільним рішенням садівничих суспільств «Ольвія» і «Гермес» на ділянці суміжних невикористаних земель був споруджений ставок загального користування і рекреаційного призначення. Навколо цієї водойми був посаджений парк, розміщені майданчики для дитячих атракціонів, літні намети платних послуг побутового призначення й улаштовані «дороги здоров'я».

З огляду на те, що члени садівничого суспільства «Гермес» перестали здавати виручені кошти в касу суспільства «Ольвія», останнє на своїх зборах змінило цільове використання водойми в частині їхньої земельної ділянки. Ставок перегородили й запустили рибу, зелені насадження вирубали для будівельних потреб суспільства, а земельну ділянку стали використовувати під колективний сад.

Суспільство «Гермес» звернулося з позовом до суду про відшкодування шкоди, нанесеного зміною цільового використання земель. У позові вказувалося, що значні витрати на створення території рекреації були витрачені ними, зокрема, по створенню водойми, рекреаційному обслуговуванню населення і здійсненню касових операцій.

Визначити коло суспільних правовідносин; чи підлягає позов задоволенню?

Вирішити справу.

Варіант 2

1. Основні принципи й функції екологічного права. Система екологічного права України.
2. Поняття і зміст правової охорони надр.

Задача

У міській суд звернулися громадяни з позовом про відновлення порушених прав, зокрема, щодо відшкодування шкоди, нанесеного їхньому здоров'ю і майну внаслідок аварії на заводі з виробництва біопрепаратів. Позивачами в справі виступили як громадяни, що проживають навколо заводу, так і його працівники, що зазнали шкоду здоров'ю під час аварії.

Міський суд відмовив у задоволенні позовних вимог громадян на підставі того, що: працівникам підприємства заподіяна шкода компенсована виплатою допомоги з фонду соціального страхування; потерпілим громадянам, що проживали біля заводу, заподіяний шкода не компенсована, відповідно через відсутність спеціальних норм по відшкодуванню шкоди, нанесених унаслідок промислових аварій і катастроф. У судовому рішенні також указувалося, що немає можливості застосувати норми міжнародного права, оскільки Україна не ратифікувала Конвенцію ООН про трансграничні аварії і катастрофи. Дане рішення зазначені громадяни оскаржили в обласний суд.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи підлягає апеляційна справа задоволенню?
Вирішити справу.

Варіант 3

1. Джерела правового регулювання взаємодії суспільства і природи.
2. Поняття і зміст правової охорони водних об'єктів.

Задача

Відповідно до рішення міської Ради частина міських лісових угідь разом з водоюмою, що на них знаходиться, природним національним парком, регіональним ландшафтним парком, історико-культурним заповідником віднесена до категорії рекреаційної території з обмеженим режимом їх господарського і комунально-складського використання.

Начальник міжрайонного лісового господарства Волошин П. оскаржив це рішення в господарський суд, вважаючи, що зміну цільового використання лісових угідь здійснено з порушенням діючого законодавства.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Вирішити справу.

Варіант 4

1. Зміст і гарантії екологічних прав громадян. Обов'язки громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища.
2. Поняття і зміст правової охорони рослинного світу.

Задача

З ініціативи начальника науково-технічного управління Міністерства охорони навколишнього середовища України групою фахівців підготовлений керівний нормативний документ (КНД) «Охорона навколишнього природного середовища і раціональне використання природних ресурсів», що був схвалений керівництвом міністерства. Він визначає основні вимоги щодо порядку формування плану, розробки, узгодження й утвердження нормативних документів у галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів.

Установлено, що КНД фіксує обов'язкові вимоги до об'єктів, що регламентуються в процесі проектування, будівництва, експлуатації екологічно небезпечних підприємств, а також при плануванні, обліку, контролі, нормуванні природоохоронної діяльності і реалізації економічного механізму забезпечення якості навколишнього природного середовища. Крім цього в ньому передбачається можливість розробки і прийняття системи нормативних актів, що можуть містити обов'язкові і рекомендаційні вимоги.

Система нормативних документів включає: основні положення КНД, положення КНД, правила, інструкції, методики, нормативи і норми КНД.

Крім того, нормативний документ установлює порядок формування плану й розробки нормативного документа, складання його проекту, узгодження,

утвердження, введення в дію і реєстрацію, а також порядок упровадження, перевірки, перегляду, зміни й анулювання, видання й інформування про основні його положення.

Міністерство юстиції відмовило в реєстрації зазначеного документа. Начальник науково-технічного управління звернувся за консультацією в юридичне управління.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи відповідає зазначений документ вимогам діючого законодавства?

Дати відповідь у справі.

Варіант 5

1. Поняття, зміст і види права природокористування в Україні.

2. Поняття і зміст правової охорони тваринного світу.

Задача

У процесі обговорення на сесії обласної Ради основних напрямків соціально-економічного розвитку регіону група депутатів виявила сумнів щодо деяких положень обговорюваного документа. Зокрема, указувалося на доцільність закріплення пріоритету економічного розвитку, роздержавлення основних засобів виробництва, у тому числі природних і сировинних ресурсів, збереження винятково територій заповідного фонду, упровадження плати за використання природних ресурсів як універсального способу мотивації діяльності, ліквідації нормативних начал стягнення плати в межах установлення лімітів природокористування. Рішенням обласної Ради зазначений документ був схвалений. Прокурор області вніс протест на це рішення, вважаючи, що воно не базується на вимогах діючого екологічного законодавства.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи підлягає протест задоволенню?

Вирішити справу.

Варіант 6

1. Особливості права власності за екологічним правом.

2. Законодавчі основи санітарно-епідеміологічного благополуччя населення.

Задача

Державне управління екологічної безпеки області підготувало і передало на утвердження обласної державної адміністрації Правила охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки в регіоні. На узгодженні проекту зазначеного документа головний санітарний лікар заперечив проти розділу, що передбачав заходи щодо охорони здоров'я і життя людей від негативного впливу небезпечної екологічної обстановки, вважаючи, що ці заходи можуть здійснюватися відповідно до регіональної програми охорони здоров'я населення і санітарно-епідеміологічним законодавством України.

У запропонованій редакції цей документ за рішенням обласної державної

адміністрації був введений у дію. Начальник управління екологічної безпеки області оскаржив це рішення в обласній Раді.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Вирішити справу.

Варіант 7

1. Правове регулювання екологічної безпеки.

2. Система моніторингу довкілля.

Задача

Виробниче акціонерне товариство «Хімпром» звернулося до районної державної адміністрації з клопотанням видати дозвіл на поховання й знищення за межами міста токсичних промислових відходів і сумішей отруйних речовин. Районна державна адміністрація прийняла рішення про виділення 12 га земель для поховання й утилізації промислових відходів і надання їх у користування АТ «Хімпром». Начальник управління земельних ресурсів області, встановивши факт надання земель у користування для зазначеної мети, виніс постанову про залучення голови районної державної адміністрації до адміністративної відповідальності. Ця постанова була скасована головою обласної державної адміністрації.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи правомірні дії голови обласної державної адміністрації?

Вирішити справу.

Варіант 8

1. Екологічні стандарти й нормативи.

2. Право лісокористування: поняття, зміст, види.

Задача

Спільне підприємство, що діє на території області, здійснює підприємницьку діяльність щодо ввозу на територію України і реалізації вторинної сировини з європейських країн. Міська Рада, на території якого функціонує орган управління спільного підприємства, прийняв рішення про заборону його діяльності, оскільки вона суперечить чинному законодавству в частині увозу в Україну особливо токсичних і екологічно небезпечних відходів.

Юридична фірма, що обслуговує спільне підприємство, звернулася до господарського суду з позовом про визнання цього рішення незаконним, оскільки воно обмежує його господарську діяльність.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішити справу.

Варіант 9

1. Структура і зміст екологічних правовідносин.

2. Право водокористування: поняття, зміст, види.

Задача

Група громадян, що проживають у селищі міського типу, звернулася в прокуратуру району з проханням пред'явити в районний суд позов про припинення діяльності спільного українсько-австрійського підприємства з виробництва шкіряних виробів, оскільки воно створює екологічно небезпечні умови для їхнього проживання.

У процесі підготовки матеріалів зазначені дані підтвердили органи санітарно епідеміологічного нагляду і державного екологічного контролю. Довідавшись про можливість закриття підприємства, його працівники улаштували страйк, вважаючи, що припинення діяльності єдиного в селищі заводу позбавить їхніх робочих місць і засобів існування. Свої вимоги вони письмово навели районному прокуророві.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Обґрунтувати наступні дії прокурора району.

Вирішити справу.

Варіант 10

1. Правове регулювання проведення екологічної експертизи.

2. Вирішення спорів у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Задача

У процесі будівництва комбінату біопрепаратів ініціативна група громадян на чолі з біологом Короленко звернулася до місцевої державної адміністрації з пропозицією провести суспільну екологічну експертизу матеріалів розміщення зазначеного об'єкта, з огляду на те, що його експлуатація може істотно погіршити екологічну обстановку в регіоні й викликати непередбачені генетичні наслідки в населення, що проживає на цій території.

Місцева державна адміністрація відмовила в їхньому проханні, посилаючись на ту обставину, що по проекту даного будівництва вже проводилася державна екологічна експертиза і тому немає потреби в проведенні суспільної екологічної експертизи. У відповідь на відмовлення Короленко за підтримці місцевої екологічної організації став вимагати публічного обговорення матеріалів будівництва даного об'єкта і звернувся до суду зі скаргою на дії державної адміністрації.

Дати характеристику правовідносинам.

Чи є в даному випадку порушення екологічних прав громадян?

Вирішити справу.

Варіант 11

1. Правовий режим заповідників і державних заказників.

2. Міжнародні організації з охорони навколишнього середовища.

Задача

Громадянин Мишин звернувся до прокуратури зі скаргою на державне управління екологічної безпеки області, що, на його думку, винно в перекручуванні

екологічної інформації. Зокрема, дані екологічного бюлетеня, що були опубліковані три місяці назад у місцевій пресі, характеризують екологічну обстановку міста як цілком сприятливу для проживання.

Однак, як стало відомо з повідомлень місцевого радіо, тільки завод хімічних реактивів через застаріле устаткування щодня викидає в навколишнє природне середовище близько 15 видів шкідливих речовин і сполучень, що перевищують припустимі границі концентрації в 20-40 разів: оксидів азоту – в 45 разів, міді – 38, олова – 29, свинцю – в 36 разів. Аналогічні факти приводилися й у виступі головного санітарного лікаря міста на сесії міської Ради. Крім того, у його виступі вказувалося на різке збільшення захворюваності населення внаслідок погіршення екологічної обстановки в місті.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи є порушення екологічних прав у даному випадку?

Вирішити справу по суті висунутих вимог.

Варіант 12

1. Задачі і види екологічного контролю.

2. Правова охорона природних комплексів, курортів, приміських, земельних, лісопаркових і рекреаційних зон.

Задача

Члени громадської організації «Екологічний форум» і громадяни Пшеничний і Почаєв звернулися до міської Ради з вимогою прийняти рішення про припинення діяльності металургійного комбінату, що є екологічно шкідливою і тим самим порушує їх право на безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище.

Як обґрунтування висунутих вимог у звертанні приводилися й факти викидів забруднюючих речовин, відходів, що мали місце і які значно перевищували нормативи екологічної безпеки, скидань комбінатом неочищених стічних вод у закриті водойми, відзначалося, що почастишали захворювання проживаючого біля комбінату населення, про що маються підтвердження висновків санітарного нагляду й місцевої лікувальної установи.

Міська Рада відмовила в позитивному рішенні питання, посилаючись на те, що прийняття такого рішення не входить у її повноваження, і виразила сумнів у прийнятті такого рішення через соціально-економічні наслідки.

Розкрити характер суспільних правовідносин.

Чи допущено в даному випадку порушення екологічних прав громадян?

Які способи й форми їх юридичного захисту передбачає чинне законодавство?

Вирішити справу.

Варіант 13

1. Структура й основні задачі Міністерства екології та природних ресурсів України.

2. Правовий режим територій, що одержали радіоактивне забруднення

внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

Задача

Пенсіонери Гаркуша, Петренко і Куценко звернулися до суду із заявою про захист екологічних прав, що систематично порушувалися їхнім сусідом Касаткіним. Як обґрунтування своїх позовних вимог вони вказали, що Касаткін, порушуючи встановлені норми, обладнав на дорозі загального користування, що веде до ріки, капітальну теплицю для вирощування квітів, тим самим лишаючи їх можливість користуватися не тільки землями загального користування (призначення), а і водоймою, що поблизу знаходиться, з якого він забирає воду для поливу городу і вирощування квітів. Крім того, Касаткін займається виготовленням з мармуру й інших каменів різних скульптур, використовуючи для обробки спеціальні пневматичні пристосування, що створюють у процесі експлуатації неможливий для відпочинку шум.

Суд відмовив у задоволенні позовних вимог, вказуючи у своїй постанові на невідомість розгляду даної суперечки в судових органах.

Дати характеристику правовідносин, чи допущені в даному казусі порушення екологічних прав громадян?

Вирішити справу по суті висунутих позовних вимог.

Варіант 14

1. Еколого-правова відповідальність: поняття, зміст, види.
2. Правові міри захисту навколишнього природного середовища в сільському господарстві.

Задача

Комплексною суспільною екологічною експертизою встановлено, що в місті і на прилеглих територіях є екологічно шкідливі джерела, що створюють постійний ризик підвищеної екологічної небезпеки. Найбільшу небезпеку являє собою місцевий металургійний комбінат. Унаслідок залпових викидів у навколишньому природному середовищі зафіксована присутність сірчистого ангідриду з перевищенням допустимих концентрацій у 400 разів, кадмію – у 5 тис. раз, цинку – у 600 разів, свинцю – у 300 разів. Мали також місце отруєння 27 працівників. За медичною допомогою звернулися 300 чоловік, з яких у 76 встановлене отруєння з частковою втратою працездатності. Дані й результати екологічної експертизи обговорювалися на сесії міської Ради з залученням громадськості. Через тиждень до міського суду звернулася громадянка Ситник про захист порушених екологічних прав і заборону діяльності металургійного комбінату.

Міський суд відмовив у позові на тій підставі, що висновок громадської екологічної експертизи не є обов'язковим для виконання, а тому потрібні офіційні підтвердження спеціально уповноважених органів екологічного контролю.

Визначити характер сформованих правовідносин.

Чи мало місце порушення екологічних прав громадян?

Які гарантії їх реалізації і захисту передбачені чинним законодавством?

Вирішити справу по суті.

Варіант 15

1. Екологічні нормативи. Облік кількісних, якісних і інших характеристик природних ресурсів

2. Правові міри захисту навколишнього природного середовища в промисловості.

Задача

Для екологічної оцінки проекту розміщення об'їзної дороги обласного центру було залучено місцеву організацію «зелених» на чолі з фахівцем у галузі урбоекології Вороніним.

Розглянувши пред'явлені матеріали, група внесла ряд пропозицій щодо істотного поліпшення проектних розробок з урахуванням місцевих екологічних умов. Під час проведення суспільного екологічного контролю місцевою організацією «зелених» було виявлено, що пропозиції фахівців не були враховані при кінцевій доробці проекту. Вважаючи це неприпустимим, група на чолі з Вороніним за підтримкою місцевого населення організувала двотижневе пікетування початого будівництва, чим паралізувала рух приміських потягів на ділянці залізничної вітки, що веде в дачне селище «Літній».

Вважаючи проведену акцію незаконною, група громадян, що не змогли в цей час добратися в селище на відпочинок і обробку дачних земель, звернулася з позовом до суду за захистом порушених екологічних прав і відшкодування їм нанесеної шкоди.

Визначити коло екологічних правовідносин, у межах яких реалізуються екологічні права й обов'язки громадян.

Чи є в даному випадку порушення екологічних прав і інтересів громадян?

Якщо так, то яких?

Вирішити справу.

Варіант 16

1. Об'єкти екологічного права.

2. Організаційні і правові заходи міжнародного співробітництва з охорони навколишнього середовища.

Задача

Родина Коваленко з 5 чоловік уклала з місцевим колективним сільськогосподарським підприємством договір оренди на рибогосподарське використання частини ставка терміном на 10 років. Відповідно до договору оренди орендар зобов'язаний у рахунок 10% орендної плати передавати підприємству вирощену рибу по закінченню рибогосподарського сезону.

Через 4 місяці після підписання договору керівник орендного підприємства звернувся з вимогою до підприємства припинити вимочувати в ставку коноплі та льон, використовувати прибережну смугу під розміщення споруджень для збереження сільськогосподарських машин, поховання пестицидів і миття тари з-під мінеральних добрив, оскільки спостерігається загибель молоді і дорослої риби. Якщо така діяльність з боку підприємства не припиниться, то він буде змушений знизити розмір орендної плати і відмовитися від натуральної оплати. Керівник

підприємства заперечив, посилаючись на те, що такі умови даним договором не передбачені, а що стосується риби, те це результат непродуманого годування й догляду за водоймою.

У серпні після липневих дощів велика частина вирощеної риби в кількості 85 тонн загинула. Коваленко звернувся до суду з позовом про відшкодування нанесеної шкоди, а також про усунення екологічно шкідливої діяльності з боку підприємства.

Суд відмовив у прийомі і розгляді позовних вимог, посилаючись на не підвідомчість судові даної суперечки.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи допущено в даному випадку порушення екологічних прав громадян?

Вирішити справу.

Варіант 17

1. Поняття й види порушень екологічного законодавства.

2. Відповідальність за порушення законодавства про охорону земель.

Задача

Працівники екологічної інспекції з охорони Чорного моря затримали групу осіб на рибальському судні, що без відповідного дозволу виловлювали рибу за межами територіальних вод.

Висунуті вимоги щодо відшкодування шкоди, нанесеного власності держави незаконним виловом рибних ресурсів у винятковій (морський) економічній зоні, вони не визнали, посилаючись на те, що їх діяльність здійснювалася за межами територіальних вод, а, отже, в зоні вільного мореплавання. І, відповідно, тут можна здійснювати яку-небудь діяльність, що не суперечить принципів міжнародного морського права на вільне використання об'єктів («загальної спадщини людства»).

Вважаючи таке пояснення необґрунтованим, екологічна інспекція з охорони Чорного моря звернулася з позовом до суду.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішити справу.

Варіант 18

1. Поняття і склад екологічного злочину.

2. Відповідальність за порушення законодавства про охорону вод.

Задача

Група водіїв-пенсіонерів створила гаражний кооператив і звернулася в міську Раду з проханням передати у власність земельну ділянку в розмірі 2 га з розрахунку будівництва кожного 12 гаража в межах 0,01 га. При цьому ставилося питання про доцільність передачі у власність кооперативу пруду-копанки для миття автомобілів. Міська Рада задовольнила заяву кооперативу частково і винесла рішення про передачу у власність 1 га вільних земель міської забудови з розрахунку розташування 100 гаражів. Голова гаражного кооперативу звернувся до прокурора міста зі скаргою про неправомірність такого рішення.

Визначити коло суспільних правовідносин.
 Чи є рішення міської Ради правомірним?
 Вирішити справу.

Варіант 19

1. Правові основи екологічної політики України.
2. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Задача

Мале підприємство по ремонту сільськогосподарських машин звернулося до районної Ради з заявою про передачу йому у власність частини земельної ділянки, що перебуває в користуванні місцевого сільськогосподарського інституту для використання під полігон по іспиту якісних характеристик відремонтованої сільськогосподарської техніки.

У матеріалах обґрунтування доцільності такої передачі є згода сільськогосподарського інституту й договір про спільну діяльність у підготовці і проведенні практики майбутніх фахівців.

Районна Рада відмовила в передачі зазначених земель, посилаючись на не підвідомчість рішення цього питання. Через це мале підприємство звернулося з позовом до суду.

Визначити коло суспільних правовідносин.
 Чи є правомірним рішення районної Ради?
 Вирішити справу.

Варіант 20

1. Економічний механізм відшкодування шкоди природному середовищу і забезпечення її охорони.
2. Відповідальність за порушення законодавства про охорону дикої фауни.

Задача

Фермер Михеєв, одержавши травму під час виконання сільськогосподарських робіт, вирішив продати 120 га, що являє собою 2/3 належної йому земельної ділянки, фермерові Ковде і гр. Грушину 2 га землі для ведення особистого підсобного господарства, гр. Силаєву – 0,5 га для будівництва житлового будинку і господарських споруджень, гр. Хмаре для ведення тепличного господарства – 1,5 га землі. Приватний нотаріус засвідчив відповідні договори закупівлі-продажу.

Сільська Рада відмовила в реєстрації відповідних договорів, укладених Михеєвим, вважаючи, що вони суперечать чинному законодавству. Фермер Михеєв оскаржив дії сільради в суді.

Визначити коло суспільних правовідносин.
 Чи підлягає скарга Михеєва задоволенню?
 Вирішити справу.

Варіант 21

1. Правове регулювання відносин за надзвичайних екологічних ситуацій.
2. Система державного управління в галузі охорони навколишнього середовища.

Задача

Колективне сільськогосподарське підприємство «Мрія» звернулося до суду з позовом про відшкодування шкоди на суму 300 тис. гривень, нанесеного самовільним захопленням земельної ділянки членом цього підприємства Остапенко.

У судовому засіданні Остапенко пояснила, що вона, крім свого, користувалася присадибною ділянкою померлих батьків у розмірі 0,32 га, оскільки є їхньою спадкоємицею. На 13 цій ділянці Остапенко побудувала хлів, інші господарські спорудження для вирощування тварин, птаха, ведення тепличного господарства.

Суд вирішив, що Остапенко повинна відшкодувати заподіяні колективному сільськогосподарському підприємству «Мрія» збитки в натурі, тобто передати йому отриманий зі спірної ділянки врожай помідорів і неoderжані доходи за час незаконного користування ділянкою.

Визначити коло правовідносин.

Які особливості права користування успадкованою земельною ділянкою?

Чи законно судове рішення?

Вирішити справу.

Варіант 22

1. Поняття і зміст правової охорони земель.
2. Відповідальність за порушення законодавства про охорону надр.

Задача

Державне спеціалізоване підприємство «Спектр» звернулося в сільську Раду за дозволом на проведення розвідувальних робіт на землях, закріплених за державним сільськогосподарським підприємством «Сяйво», колективним сільськогосподарським підприємством «Меркурій» і природним заповідником.

Голова сільської Ради погодився видати дозвіл на проведення розвідувальних робіт на термін до 1,5 року за умови, що спеціалізоване підприємство «Спектр2» поставить необхідні матеріали для будівництва клубу.

Одержавши дозвіл, підприємство «Спектр» приступило до своєї роботи. Поставивши будівельні матеріали, підприємство достроково провело розвідувальні роботи. Після закінчення розвідувальних робіт до суду з позовом на підприємство «Спектр» звернувся керівник сільськогосподарського підприємства «Сяйво» про відшкодування шкоди, нанесеного внаслідок забруднення земельних ділянок і несвоєчасним приведенням їх у стан, придатний для використання по призначенню.

Визначити коло правовідносин.

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішити справу.

Варіант 23

1. Правові засади формування, збереження та раціонального використання національної екологічної мережі України
2. Законодавчі вимоги до господарсько-питного водопостачання і місць загального користування водою.

Задача

Товариство з обмеженою відповідальністю «Фотон» звернулося до Чорнобаєвської районної Ради з клопотанням про надання земельної ділянки для будівництва цегельного заводу загальною площею 14,6 га. З них, зокрема, 2,0 га передбачається використовувати під глиняний кар'єр, 1,8 га – під будівництво виробничих споруджень, 11,8 га – під орні землі. Ці землі по праву власності належали сільськогосподарському підприємству «Броди».

За клопотанням Коростянської сільської Ради Чорнобаєвська районна Рада задовольнила прохання суспільства «Фотон».

Через місяць голова підприємства «Броди» пред'явив у суд позов до районної Ради про визнання її рішення про надання земельної ділянки суспільству «Фотон» незаконним.

Визначити коло правовідносин.

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішити справу.

Варіант 24

1. Навколишнє природне середовище як інтегрований об'єкт правової охорони.
2. Правові вимоги до поведження з радіоактивними відходами.

Задача

Петренко з родиною і друзями виїхали на відпочинок вихідного дня і розташувався в лісозахисній зоні біля річки. Там вони розставили під тент автомобілі, розбили намети, розпалили багаття. Чоловіки стали ловити рибу, а Петренко вирішив помити автомобіль.

За цим заняттям їх застав інспектор з охорони навколишнього природного середовища, що склав протокол про порушення вимог загального й спеціального природокористування.

У суді Петренко пояснив, що його друзі ловили рибу не забороненими способами, а машину він мив спеціальним шампунем. Що ж стосується розведення багаття, то, наскільки йому відомо, заборони з цього приводу немає.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Дати аналіз видів права природокористування.

Вирішити справу.

Варіант 25

1. Правові засади охорони та використання природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України.
2. Основні засади міжнародного права навколишнього середовища.

Задача

Перевіркою дотримання законодавства про використання природних ресурсів встановлено, що виробниче об'єднання «Хлорвініл» на виробничі потреби забирає з ріки Дністер 25 тис. куб. м води за добу і використовує для продувки технологічних систем 10 тис. куб. м повітря. При перевірці старший інспектор з охорони навколишнього природного середовища виявив також, що протягом року виробниче об'єднання скинуло 500 тонн перевищуючі затверджені нормативи забруднюючих речовин.

На підставі матеріалів перевірки обласна державна адміністрація прийняла рішення про припинення діяльності виробничого об'єднання. Директор ПО «Хлорвініл» оскаржив рішення облдержадміністрації в господарському суді. У позовній заяві він відзначив, що об'єднання не раз зверталось до спеціального уповноваженого органу про видачу дозволу на використання природних ресурсів і скидання забруднюючих речовин.

Начальник держуправління екологічної безпеки області в суді пояснив, що управління не давало дозволу на використання природних ресурсів через відсутність на виробничому об'єднанні пристроїв контролю за кількістю і якістю використання природних ресурсів.

Які склалися відносини?

Дати характеристику змісту даного права природокористування.

Вирішити справу.

3. ПРИКЛАД РІШЕННЯ СИТУАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ

Умова задачі

Група жителів, що мешкали в зоні радіоактивного забруднення (гарантованого добровільного відселення) звернулася в районний суд з позовом на адміністрацію ЧАЕС про відшкодування шкоди, заподіяного їхньому здоров'ю і майну внаслідок Чорнобильської аварії. Суд відмовив їм у задоволенні позовних вимог, обґрунтовуючи своє відмовлення тим, що державою приймаються заходи для зниження захворюваності в цій зоні. Крім того, громадянам, що проживають у цій зоні, надаються пільги і компенсації, передбачені Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Громадяни звернулися з касаційною скаргою у вищий суд.

Визначити характер правовідносин, вирішити справу по суті.

Рішення:

За умовами задачі можна виділити такі правовідносини:

- природоохоронні, а саме антропоохоронні відносини;
- ряд цивільно-правових процесуальних правовідносин.

Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» установлює три зони радіоактивного забруднення земель, остання з них – зона гарантованого добровільного відселення. Правовий статус цієї зони в відповідності зі ст. 2 Закону припускає, що особам, що проживають на даній території, гарантується право на вільне переселення в будь-який населений пункт на території України.

За умовами задачі група жителів звернулася в суд з позовом на адміністрацію ЧАЕС про відшкодування шкоди, заподіяного їхньому здоров'ю і майну. Однак, Закон не припускає відшкодування збитку громадянам саме адміністрацією ЧАЕС. Крім того, правове й економічне становище зони добровільного відселення не припускає обов'язкове відселення громадян з цієї території. Це є наслідком того, що територія даної зони не є зараженою радіоактивними речовинами і проживання на ній людей цілком можливо без негативних наслідків для їхнього здоров'я, життя і майна. Саме тому відселення є добровільним, за бажанням громадян, а не обов'язковим.

Таким чином, районний суд правомірно відмовив громадянам у задоволенні позовних вимог, але мотивувати своє відмовлення впливало не тим, що державою застосовуються заходи для зниження захворюваності населення, а тим, що в громадян немає ніяких документальних підтверджень, доказів заподіяної шкоди їхньому здоров'ю і майну.

З іншого боку, цим громадянам варто замовити проведення екологічної експертизи майна, земельних ділянок, медичне обстеження. І якщо шкода здоров'ю і майну буде документально підтверджений висновками експертизи і буде встановлений зв'язок між аварією на ЧАЕС і шкодою, що наступила, то громадяни дійсно можуть звернутися в суд з цими доказами.

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність науки екологічного права, її методи, задачі та сфери перетинання з іншими галузями права.
2. Зміст системи екологічного права в Україні, її основні принципи та функції.
3. Поняття та основні складові національної екологічної мережі України.
4. Система державного управління в галузі охорони навколишнього середовища.
5. Структура й основні задачі Міністерства енергетики та захисту довкілля України.
6. Поняття, суб'єкти та об'єкти права природокористування.
7. Екологічні права та обов'язки громадян України.
8. Зміст екологічних прав та обов'язків громадян України.
9. Поняття та зміст права власності на природні ресурси в Україні.
10. Характеристика суб'єктів та об'єктів права власності на природні ресурси України.
11. Підстави та порядок виникнення та припинення права власності на природні ресурси.
12. Екологічна безпека: поняття, суб'єкти та об'єкти, правові заходи забезпечення та підтримання екологічної безпеки.
13. Задачі і види екологічного контролю.
14. Система моніторингу довкілля.
15. Правові засади формування, збереження та раціонального використання національної екологічної мережі України.
16. Зміст, поняття та заходи правової охорони атмосферного повітря.
17. Правове регулювання стандартизації і нормування у галузі охорони атмосферного повітря.
18. Водокористування в Україні: право, види, правові заходи охорони та раціонального користування.
19. Законодавчі вимоги до господарсько-питного водопостачання і місць загального користування водою.
20. Зміст та види права землекористування в Україні, правові заходи та контроль за використанням та охороною земель.
21. Правове регулювання використання рекреаційних зон та правовий зміст Червоної книги України.
22. Правова охорона надр: суб'єкти та об'єкти користування надрами, види права користування надрами.
23. Право лісокористування: поняття, зміст, види.
24. Правові вимоги до поводження з радіоактивними відходами.
25. Правові міри захисту навколишнього природного середовища в промисловості.
26. Правові міри захисту навколишнього природного середовища в сільському господарстві.
27. Поняття і зміст правової охорони рослинного світу.
28. Правовий режим заповідників і державних заказників.
29. Законодавчі основи санітарно-епідеміологічного благополуччя населення.
30. Екологічна експертиза та її види.

31. Правове регулювання проведення екологічної експертизи.
32. Поняття, склад та основні ознаки екологічного правопорушення.
33. Види екологічного правопорушення.
34. Поняття і склад екологічного злочину.
35. Характеристика кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності за порушення екологічного законодавства України.
36. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.
37. Відповідальність за порушення законодавства про охорону вод.
38. Відповідальність за порушення законодавства про охорону надр.
39. Відповідальність за порушення законодавства про охорону дикої фауни.
40. Вирішення спорів у галузі охорони навколишнього природного середовища.
41. Основні засади міжнародного права навколишнього середовища.
42. Міжнародні організації з охорони навколишнього середовища.
43. Міжнародне співробітництво по охороні навколишнього природного середовища: основні завдання, напрямки та стратегії.
44. Організаційні і правові заходи міжнародного співробітництва з охорони навколишнього середовища.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text>.
3. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №3. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
4. Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>.
5. Кодекс цивільного захисту: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 34-35. Ст. 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
6. Кодекс України «Про надра»: Закон України від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр#Text>.
7. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
8. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
9. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>.
10. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
11. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. №29. Ст. 315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.
12. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX. *Відомості Верховної Ради України*. Введення в дію 01.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#top>.
13. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 № 2707-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 50. Ст. 678. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>.
14. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 № 2894-III. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 18. Ст.191. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>.
15. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від

- 13.07.2000 № 1908-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 42. Ст. 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>.
16. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 № 2245-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №15. Ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>.
17. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 23. Ст.176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>.
18. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27.02.1991 № 791а-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 16. Ст. 198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791a-12#Text>.
19. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 16. Ст. 138. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>.
20. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.
21. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п#Text>.
22. Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 № 368. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-п#Text>.
23. Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 р. № 1363-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 87. Ст.5584. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-р#Text>.

Література:

1. Bell B. Environmental Law Handbook / B. Bell, F. W. Brownell, D. R. Case, A. N. Davis, K. A. Ewing and other. 23rd ed. USA: Bernan Press, 2016. 1170 p.
2. Sands P., Peel J., Fabra A. Principles of International Environmental Law. 4th ed. USA: Cambridge University Press, 2018. 1032 p.
3. Екологічне право України. Особлива частина: навч. посіб. О.М. Шуміло (кер. авт. кол.), В.А. Зуєв, І.В. Бригадир та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 432 с.
4. Екологічне право України: навчальний посібник. За ред. проф. І.І. Каракаша, д.ю.н. Т.Є. Харитонової, к.ю.н. А.І. Черемнової, вид. 1-е. Одеса: Гельветика, 2018. 408с.
5. Екологічне право: навч. посіб. Кол. авт. Резворович К.Р., Юнін О.С., Кірін Р.С. та ін. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
6. Тетарчук І.В. Екологічне право України: навчальний посібник для підготовки до

іспитів. Київ: ЦУЛ. 2020. 230 с.

7. Екологічне право: підручник. А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, А.К. Соколова та ін.; за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2021. 552 с.
8. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. Загальна частина: підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 190 с.
9. Омельчук О., Садогурська С. Природа та війна: як військове вторгнення Росії впливає на довкілля України. *Центр екологічних ініціатив «Екодія»*. 01.04.2022 р. URL: <https://ecoaction.org.ua/pryroda-ta-vijna.html>.
10. Овчінніков О. Екологічні наслідки війни. Пів року болю України. *Еко.Район*. 19.08.2022 р. URL: <https://eco.rayon.in.ua/blogs/536709-ekologichni-naslidki-viyuni-piv-roku-bolyu-ukraini>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля: <http://filelibsnu.at.ua>.
3. Офіційний сайт наукового збірника «Актуальні проблеми права: теорія і практика»: <http://app.snu.edu.ua/index.php/actual-law/about>.
4. Електронна бібліотека: <http://www.info-library.com.ua/>.
5. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка www.library.univ.kiev.ua.
6. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>.
7. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>.
8. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>.
9. Сайт «Бібліотека юриста» <http://www.lawbook.by.ru/>.
10. Українська правнича фундація <http://www.ulf.com.ua/>.
11. Центр європейського і порівняльного права <http://www.eclg.gov.ua/>.
12. Центр розвитку українського законодавства <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>.
13. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля: <http://moodle.snu.edu.ua/>.
14. Сайт №2 системи дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля: <http://moodlesti.snu.edu.ua/>.

ДОДАТОК А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Юридичний факультет
Кафедра господарського права

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»

варіант №12

Виконав:
студент 4-го курсу
заочної форми навчання
групи ПР-191з
Юрченко Олексій Іванович

Перевірив:
к.ю.н., доцент
Терещенко Сергій Володимирович

Результат перевірки:

_____ (підпис)

м. Київ
2023

ДОДАТОК Б

Ім'я																									
	А	Б	В	Г, Г	Д	Е, Є	Ж	З	І, Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф, Х	Ц	Ч	Ш, Щ	Ю	Я
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Б	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1
В	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2
Г, Г	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3
Д	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4
Е, Є	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5
Ж	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6
З	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7
І, Й	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8
К	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Л	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
М	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Н	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
О	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
П	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Р	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
С	17	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Т	18	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
У	19	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ф	20	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Х	21	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Ц, Ч	22	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Ш, Щ	23	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Ю	24	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Я	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання контрольних робіт з дисципліни

«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»

(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти заочної (дистанційної) форми навчання спеціальності 081 «Право»)

Укладачі:

ШАПОВАЛОВА Ольга Вікторівна
ТЕРЕЩЕНКО Сергій Володимирович

Оригінал-макет

О.І. Воронько

Підписано до друку _____

Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. ____ . Облік. видавн. арк. ____ .

Тираж ____ екз. Вид. № ____ . Замовл. № ____ . Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: м. Київ, вул. Іоанна Павла II, 17.

Телефон: +38 (050) 218 04 78

E-mail: vidavnictvosnu.ua@gmail.com.